

ACC. N:R **M. 11889: /.**

ÖKNAMN.

Öknamn voro förr ganska vanliga i socknarna i norra Skåne. Ofta tillkommo de för att särskilja personer med samma namn, stundom var det platsen där de bodde, som föranledde öknamnet och ofta var det yrket, som spelade in. Det fanns hela släkter, som hade gemensam beteckning med öknamnet. Det kunde även vara någon utförd gärning, vilken personen ifråga blev under hela sin livstid påmind om genom sitt öknamn. Under 1900 talet försvunno de flesta öknamnen och vad jag här skall anföra, är huvudsakligen sådant som min fader, f. 1857 har omtalat och sålundabör hänföras till 1800 talets senare hälft. Socken kallades på folkspråket "sömn" och dess ingyggare "sömnare". Man kallade därför Oderljungaborna "Oljungasömnare", Vedbyborna "Vedbysömnare", V. Torupsborna "Torupasömnare" och Perstorpsborna "Perstorpasömnare", etc. De som bodde i norra delen av Oderljunga socken och östra delen av Örkelljunga socken voro arrendatorer under Lärkesholms gods, de kallades vanligen "Lärkor". De tillverkade trästegar och träpumpar, vilka medelst hästskjuts fördes ut på slättbygden för försälning. Då "lärkorna" vände mot hemmet efter att ha sålt sina alster, brukade de ofta stanna vid gästgivargårdarna för att förfriska sig. Att se fulla "Lärkor" köra hemåt med väldig fart var förr inte ovanligt. Tillverkning av trästegar och träpumpar företogs även av folk från grannsocknarna i Västra Göinge Härad. Dessa tillverkare körde också ut på slättbygden med sina alster, de kallades "Pumpagöingar" och "Stiagöingar". Andra beteckningar på utsocknes var här "Torupa sköjare", därmed avsågs vissa bråkmakare från V. Torups socken. "Bälinge tattare" var benämningen på en del sämre element, som under lång tid bodde i byn Bälinge i Oderljunga socken.

Släkter med gemensamt öknamn fanns företrädesvis i V. Torups socken. Där fanns sålunda "Hornarna, Gäddorna, Värpingarna och Kockarna," de senare därför att de härstammade från byn Kockabygget. Inom Perstorps socken voro öknamnen merendels rent personliga. Av de

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Luf 80

älst kända äro följande : "Skabben", därför att han hade skabbiga hästar, "Kocka-Nilsen", därför att han bodde i ett hus som längre tillbaka troligen tillhört en kock och sedan kallats "Kockahuset", "Hala-Månsen", av obekant anledning, "Sköva-Pågen", därför att hans hemman hette Skogen (Sköven), "Stammerhack", därför att han stammade då han talade, "Käppa-Bengt", därför att han högg björkekäppar till tunnband, "Kråsen," för att han hade ovanliga kroppskrafter (kråser) "Parpers-Bengt", därför att han bott på någon plats som kallats Parpers, "Jybel", på grund av sin djupa (jyba) stämma och "Knudan", ett fruntimmer, som hade en stor knuta utanpå ena handen. Av okända anledningar hade följande fått sina öknamn: "Socka-Nilsen, Trolla-Peren, Hajsia-Svennen, Basa-Nilsen, Horna-Olan, Pål Fälla, Såla-Gustaven, Torsingen och Kal i Hompen", Skunken" m.fl.

Hur en person vid namn Per Nilsson fick sitt öknamn berättas sålunda: Det var tvenne personer som skulle bygga sig torp. Som de tyckte sig ha fått magra jordbitar att uppodla, beslöto de giva sina torpställen namnen "Tuggalite" och "Svälte-Gnälla". Det första blev aldrig byggt, vilket dock blev fallet med det andra, som alltid kallat "Gnällan". Per Nilsson kom därför att bli kallad "Gnälle-Peren".

ORDSPRÅK OCH TALESÄTT.

"Dum som en släbo" var förr ett uttryck om en person, vilken inte ansågs begripa sig på jordbruksförhållandena i skogsbygden. "Svart som en tattabe" sades om någon som var ovanligt mörk i hyn och svarthårig. "Mager och snål som en smålänning" sades om den som var mindre givmild. Norra Åsbo Härads allmoge talade med ett visst förakt om "Göingar". De ansågos vara efterblivna. Perstorpsborna ansågo sig vara något förmer än Oderljungaborna. Om någon obekant person tycktes se enfaldig ut, sades det: "Det är väl en Oljungabo som kommit hit att titta på tåget."

ACC. N:R M. 11889:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Med "göingaspik" förstod man hårda torra grenknastar i bräden. En lång ramsa fanns förr där en massa öknamn uppräknades. Endast något av refrängen finns kvar i minnet: "Hejs va de svejs för Vårpa-Jensen, Kromma-Bengtén, Uggle-Håkan och Enkans Månsa Per".

Några särskilda smådevisor om folket i andra bygder äro icke kända.

Historien om drängen som inte visste hur vagnen skulle smörjas har här berättats på så sätt, att när husbonden frågade honom om han smort vagnen svarade han: "Ja har smort den överallt, udan i rummeletutt, där kom ja inte in". Det var vagnaxlarna han inte kunde åt.

FÖRHÅLLANDET TILL ANDRA BYGDER.

I äldre tider hände det ofta att slagsmål uppstodo på marknader och auktioner, ja t.o.m. på kalas. Oftast höllo de ihop som voro besläktade eller från samma by eller socken. Anledningarna till ovänskap kunde vara mångahanda, t.ex. hästbyte, rivalitet, någons snålhet då det gällde att bjuda igen, de som ansågo sig ha blivit lurade vid egendomsköp m.m. Motsättningar inom samma socken kunde finnas mellan bypojkar från olika byar, vilka gått i olika skolor.

De flesta slagsmål som uppstodo, kunde oftast skrivas på rusets konto, allt efter som allmogen blivit mera nykter vid tillställningar, har sådant ofog bortlagts.

Den nya storkommunen kommer att omfatta Perstorps och Oderljunga förutvarande socknar. Denna sammanslagning var inte särskilt populär men båda församlingarnas invånare tyckas nu vara av den åsikten, att de måste lära sig trivas tillsammans.